

IX OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA ARCHIWISTÓW I HISTORYKÓW
„Educare necesse est... — od polis do megalopolis. Miasto i jego mieszkańcy
w dokumencie, historiografii i dydaktyce od starożytności do końca XX w.”
Warszawa, 23–24 września 2025 r.

23 września (wtorek)

Centralny Przystanek Historia IPN

(ul. Marszałkowska 107)

link do obrad online: <https://tiny.pl/qfc33682>

9.00–9.30 Rejestracja uczestników konferencji

9.30–10.15 OTWARCIE KONFERENCJI

PANEL 1: MIASTO I JEGO MIESZKAŃCY W ŹRÓDŁACH ARCHIWALNYCH

10.15–10.35 Czy antyczna polis była miastem-państwem? — prof. dr hab. **Ryszard Kulesza** (Uniwersytet Warszawski Wydział Historii)

10.35–10.55 Chłop w mieście. O relacjach międzystanowych w miastach późnośredniowiecznego Królestwa Polskiego — prof. dr hab. **Agnieszka Bartoszewicz** (Uniwersytet Warszawski Wydział Historii)

10.55–11.15 Zwyczaj wypraszania od kary śmierci w polskim mieście przedrozbiorowym — dr **Łukasz Truściński** (badacz niezależny)

11.15–11.30 Wpływ mieszczan na wielowyznaniowy charakter wielkopolskich miast w XVI i XVII w. — dr **Joanna Napierała** (Oddziałowe Archiwum IPN w Poznaniu)

PRZERWA (15 minut)

11.45–12.00 Działalność zawodowa opolan od XV do pierwszej połowy XIX w. na przykładzie akt miejskich i cechowych — mgr **Barbara Sypko** (Archiwum Państwowe w Opolu)

12.00–12.15 Świadomość ekonomiczna i tożsamościowa warszawskiego mieszczaństwa XVII w. na przykładzie rodziny rajców Witthoffów — mgr **Anna Wajs** (Archiwum Państwowe w Warszawie)

12.15–12.30 Warszawa i jej mieszkańcy w czasie powstania kościuszkowskiego 1794 r. — mgr **Urszula Kacperczyk** (Archiwum Główne Akt Dawnych)

12.30–12.45 Rozwój i degradacja miast jako następstwo rozbiorów Rzeczypospolitej. Przypadek Łukowa, Siedlec i Węgrowa — dr **Witold Bobryk** (Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy w Białymstoku, IV Liceum Ogólnokształcące im. hetmana Stanisława Żółkiewskiego w Siedlcach)

12.45–13.00 Epidemie i klęski żywiołowe w Warszawie w latach 1830-1855 — mgr **Magdalena Masłowska** (Archiwum Państwowe w Warszawie)

13.00–13.15 Wiśła w życiu Warszawy w świetle materiałów archiwalnych z zasobu Archiwum Państwowego w Warszawie — mgr **Marta Jaszczyńska** (Archiwum Państwowe w Warszawie)

13.15–13.35 DYSKUSJA

PRZERWA (40 minut)

PANEL 2: ŹRÓDŁA ARCHIWALNE DO HISTORII MIAST

- 14.15–14.30** Królewskie przywileje Zwolenia — dzieje zbioru i jego wartość źródłowa — dr **Mariusz Kozdrach** (Muzeum Regionalne w Zwoleniu)
- 14.30–14.45** „Zwoleń w dokumencie” – źródła do dziejów miasta w repozytorium on-line. Z doświadczeń Muzeum Regionalnego w Zwoleniu w wykorzystaniu narzędzi internetowych do udostępniania i popularyzacji historii miasta poprzez źródła archiwalne — dr **Katarzyna Madejska** (Muzeum Regionalne w Zwoleniu)
- 14.45–15.00** Dokumenty cechów m.st. Warszawy jako źródła archiwalne — dr **Rafał Radziwonka** (Muzeum Warszawy)
- 15.00–15.15** Skomplikowane losy dziedzictwa archiwalnego miast podlaskich XVI–XX w. na przykładzie Wasilkowa — mgr **Przemysław Czyżewski** (Oddziałowe Archiwum IPN w Białymstoku)

PRZERWA (15 minut)

- 15.30–15.45** W małym kinie... Wybrane źródła archiwalne z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach dotyczące kin w miastach i miasteczkach województwa kieleckiego w latach 1918–1939 — mgr **Paulina Kaleta**, mgr **Łukasz Guldón** (Archiwum Państwowe w Kielcach)
- 15.45–16.00** „Genius loci” sztuki i artystów: Kazimierz Dolny w zasobie Archiwum Akt Nowych w Warszawie — dr **Leszek S. Zakrzewski** (Archiwum Akt Nowych)
- 16.00–16.15** Źródła do dziejów miast na ziemiach odzyskanych w okresie po 1945 roku w zasobie Archiwum Akt Nowych na przykładzie Szczecinka — dr **Adam Grzegorz Dąbrowski** (Archiwum Akt Nowych)

16.15 DYSKUSJA

24 września (środa)

Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie
(ul. Świętojerska 9)

link do obrad online: <https://tiny.pl/4jwybch4>

PANEL 3: EDUKACYJNY POTENCJAŁ ŹRÓDEŁ DOTYCZĄCYCH MIASTA I JEGO MIESZKAŃCÓW ORAZ PROJEKTÓW NA NICH OPARTYCH

- 9.00–9.15** Miasto i jego mieszkańcy w arkuszach maturalnych z historii — **Włodzimierz K. Kowalczyk** (Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie)
- 9.15–9.30** Miasto jako świadek dziejów. Obraz przemian urbanistycznych i społecznych od polis do megalopolis w dydaktyce historii — mgr **Małgorzata Glinka** (Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie)
- 9.30–9.45** Miasta jako sceny wielkiej historii. Jak przedstawiano Warszawę, Budapeszt i Pragę w sowieckich i rosyjskich podręcznikach historii (1945–2023) — mgr **Maria Żukowska** (doktorantka Szkoły Doktorskiej Uniwersytet w Białymstoku, nauczyciel historii w LOCSM w Białymstoku)
- 9.45–10.00** Od dokumentów do edukacji — wykorzystanie archiwaliów w poznawaniu historii Żyrardowa i warszawskiego Ursusa — mgr **Daniel Siemiński** (Niepubliczna Szkoła Podstawowa Pitagoras w Ruścu)

PRZERWA (15 minut)

- 10.15–10.30** Walory edukacyjne pieczęci miejskich i ich symboliki — **Weronika Konklewska** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
- 10.30–10.45** Obraz miasta i jego mieszkańców na karcie pocztowej – edukacyjny potencjał źródeł ikonograficznych — mgr **Mariusz Orczykowski** (Archiwum Akt Nowych)
- 10.45–11.00** Opole i jego mieszkańcy w obiektywie fotografa i reportera Jerzego Stemplewskiego — mgr **Justyna Sowińska** (Archiwum Państwowe w Opolu)
- 11.00–11.15** Historia Warszawy w studenckim obiektywie. Dydaktyka narzędzi cyfrowych w formie projektowej — dr **Hanna Rajfura** (Uniwersytet Warszawski Wydział Historii)

11.15–11.35 DYSKUSJA

PRZERWA (15 minut)

PANEL 4: MIASTO I JEGO MIESZKAŃCY W ŹRÓDŁACH ARCHIWALNYCH

- 11.50–12.05** Stan sanitarny Płocka w świetle prasy regionalnej w latach 1865–1918 — dr **Marta Milewska** (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie, Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie)
- 12.05–12.20** „O wyglądaniu wschodniego miasta” — refleksje o życiu i wyglądzie miast Bliskiego Wschodu według zapisków podróżnych Zdzisława Tarnowskiego z 1891 r. — mgr **Grażyna Spyrka** (Archiwum Narodowe w Krakowie)
- 12.20–12.35** Otwock — uzdrowisko — leśna stacja klimatyczna do 1939 r. — mgr **Irena Mackiewicz** (Archiwum Państwowe w Warszawie Oddział w Otwocku)
- 12.35–12.50** Ciemna strona miasta — kryminalna Częstochowa w przededniu wybuchu drugiej wojny światowej — mgr **Ewa Dubaj** (Archiwum Państwowe w Częstochowie)
- 12.50–13.05** Sny o city. Obraz nowoczesnego miasta w polskim filmie fabularnym z lat 1929–1939 — dr **Emilia Dziewiecka** (badaczka niezależna)
- 13.05–13.20** „Warszawski spichlerz” – rola ogródków działkowych w wyżywieniu mieszkańców stolicy w latach okupacji niemieckiej (1939–1945) — mgr **Rafał Borkowski** (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie)

PRZERWA (40 minut)

- 14.00–14.15** Okupowana Warszawa i jej mieszkańcy we wspomnieniach Ferdynanda Goetla — mgr **Arkadiusz Serwa** (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie)
- 14.15–14.30** Miasto, które przeżyło własną śmierć. Obraz Warszawy w relacjach dostępnych na portalu „Zapisy Terroru” — mgr **Karol Kalinowski** (Instytut Pileckiego)
- 14.30–14.45** Historia powstania warszawskich tablic i monolitów Karola Tchorka — mgr **Paweł Zielony** (Archiwum IPN)
- 14.45–15.00** W mieście boso jakoś nie wypadało. Wyobrażenie miasta w pamiątkach kobiet wiejskich z lat 70. XX w. w PRL — mgr **Karolina Siewak** (Instytut Historii PAN)
- 15.00–15.15** Plac Defilad w Warszawie jako przestrzeń publiczna — mgr **Maciej Aleksiejuk** (Archiwum Państwowe w Warszawie)
- 15.15–15.30** Miasto na styku kultur – ślady dawnej wielokulturowości w przestrzeni miejskiej Konina — mgr **Lena Kasprzak** (badaczka niezależna)

DYSKUSJA 15.30–15.50

PODSUMOWANIE OBRAD I ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

